

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-552919-I-08/KŁ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 22.07.2010.

Pan
Bogdan Klich
Minister Obrony Narodowej

Dotyczy sprawy: Nr 407/25/2008/DP/MM

Szanowny Panie Ministrze

W nawiązaniu do poprzedniej korespondencji Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. *Przepisy wprowadzające ustawę o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego oraz ustawę o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego* (Dz. U. z 2006 r. Nr 104, poz. 711 ze zm., dalej jako: *ustawa - Przepisy wprowadzające*), mając na uwadze toczące się postępowania sądowe (cywilne, karne, sądownoadministracyjne), które są konsekwencją niespójnych rozwiązań legislacyjnych przyjętych w tej materii oraz publikacją *Raportu o działaniach żołnierzy i pracowników WSI oraz wojskowych jednostek informacyjnych realizujących zadania w zakresie wywiadu i kontrwywiadu wojskowego przed wejściem w życie ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o Wojskowych Służbach Informacyjnych w zakresie określonym w art. 67 ust. 1 pkt 1-10 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. - „Przepisy wprowadzające ustawę o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego oraz ustawę o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego” oraz innych działaniach wykraczających poza sprawy obronności państwa i bezpieczeństwa Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej* (dalej - *Raporcie*; *Monitor Polski* z dnia 16 lutego 2007 r.), Rzecznik dostrzega konieczność ponownego podjęcia tejże sprawy.

I. Przywołana powyżej ustawa zlikwidowała Wojskowe Służby Informacyjne, zastępując je Służbą Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbą Wywiadu Wojskowego. Zgodnie z art. 65 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. ustawy - Przepisy wprowadzające, w terminie do 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy żołnierze zawodowi pełniący służbę w WSI oraz pracownicy zatrudnieni w WSI mogli złożyć Pełnomocnikom wnioski o wyznaczenie na stanowisko służbowe w SKW lub SWW, mianowanie na funkcjonariuszy SKW lub SWW albo zatrudnienie w SKW lub SWW. Jednakże mianowanie na funkcjonariuszy, wyznaczanie na stanowiska oraz zatrudnianie tychże osób następowało po złożeniu oświadczeń, o których mowa w art. 67 ust. 1 i 3 w/w ustawy oraz po zapoznaniu się ze stanowiskiem Komisji Weryfikacyjnej.

Komisja Weryfikacyjna na mocy zarządzenia Prezesa Rady Ministrów nr 130 z dnia 8 listopada 2007 r. w sprawie terminu zakończenia działalności Komisji Weryfikacyjnej (M. P. z 2007 r. Nr 83, poz. 880) zakończyła swoje prace z dniem 30 czerwca 2008 r., nie kończąc weryfikacji wszystkich oświadczeń złożonych przez żołnierzy zlikwidowanych WSI. Grupa tych osób pozostała więc w sytuacji niepewności co do ich dalszego statusu zawodowego oraz zatrudnienia w służbie publicznej. Ten fakt został dostrzeżony przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 19 listopada 2008 r. (sygn. Kp 2/08), w którym Trybunał podkreślił, iż państwo nie wywiązało się z przyrzeczenia danego osobom weryfikowanym, iż weryfikacja zakończy się do dnia 30 czerwca 2008 r.

Naprawieniem tego stanu rzeczy były działania ustawodawcy mające na celu uregulowanie sytuacji prawnej żołnierzy zawodowych zniesionych Wojskowych Służb Informacyjnych, którzy nie zostali zweryfikowani przez Komisję Weryfikacyjną. Z tego też powodu, uchwalona została ustawa z dnia 25 lipca 2008 r. o zmianie ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego oraz ustawę o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego (Dz. U. z 2008 r. nr 218, poz. 1389). Zgodnie z art.1 pkt 1 w/w ustawy został dodany art. 65a, który miał na celu umożliwienie pozostawienia w rezerwie kadrowej żołnierzy zawodowych zniesionych Wojskowych Służb Informacyjnych, którzy musieliby zostać zwolnieni po upływie 2 lat pozostawania w tej rezerwie, zgodnie z brzmieniem przepisów ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych- Dz.U.z 2008 r. Nr 141, poz. 892 ze zm.)

Ustawa ta była przedmiotem kontroli Trybunału Konstytucyjnego, który we wspomnianym wyroku z dnia 19 listopada 2008 r., uznał ją za zgodną z Konstytucją. Jednocześnie Trybunał podkreślił, iż „stanowiska podejmowane przez Komisję Weryfikacyjną nie miały charakteru władczego i sposób rozstrzygnięcia Komisji Weryfikacyjnej nie decydował o służbie i zatrudnieniu w nowych wojskowych służbach specjalnych. Jedynym warunkiem było złożenie przedmiotowego oświadczenia”. Wspomnieć także należy, iż w wyroku z dnia 27 czerwca 2008 r. (sygn. K 52/08) Trybunał Konstytucyjny dokonał wykładni przepisów wprowadzających, podkreślając odpowiedzialność pełnomocników za nabór do służb oraz wyłącznie opiniodawczą rolę stanowisk Komisji Weryfikacyjnej w tym procesie. Wskazał także, iż „brak oceny wydanej przez Komisję Weryfikacyjną nie może stanowić przeszkody w dostępie do służby publicznej”.

Z informacji posiadanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, iż przed wejściem w życie w/w ustawy, rząd podjął także inne działania praktyczne, mające na celu wykorzystanie niezwerfikowanych żołnierzy WSI. Z komunikatu prasowego Ministerstwa Obrony Narodowej z dnia 12 września 2008 r. wynika, iż 916 żołnierzy rozwiązanych WSI (63% żołnierzy przeniesionych do rezerwy) zostało wyznaczonych na stanowiska służbowe w jednostkach organizacyjnych sił zbrojnych oraz w SWW i SKW. 189 osób zostało wyznaczonych na stanowiska służbowe w jednostkach organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej. Ponadto Minister Obrony Narodowej dnia 12 września 2008 r. przeniósł 123 niezwerfikowanych żołnierzy byłej WSI na tzw. etat zbiorczy, a następnie przywrócił do rezerwy kadrowej, w której mogą oni przebywać kolejne dwa lata.

Pomimo podjętych działań zmierzających do rozwiązania problemów wywołanych niespójnymi przepisami oraz publikacją Raportu, do Rzecznika wpływały skargi żołnierze rozwiązanych WSI, którzy podnosili zarzut, iż z powodu braku weryfikacji złożonych przez nich oświadczeń zostali decyzją Ministra Obrony Narodowej zwolnieni z zawodowej służby wojskowej albo też nie zostali wyznaczeni na stanowiska przez Pełnomocników SKW lub SWW, pomimo wyrażonej przez nich chęci zatrudnienia w nowopowstałych służbach. W związku z powyższym w stosunku do tych, którzy pozostali w rezerwie kadrowej obowiązuje ograniczenie przewidziane w art 65 ust. 3 ustawy - Przepisy wprowadzające, zgodnie z którym ta grupa żołnierzy WSI nie może być wyznaczana na stanowiska służbowe w sądach wojskowych, w prokuraturach wojskowych, w jednostkach Żandarmerii

Wojskowej, a także na stanowiska służbowe w wojskowych jednostkach rozpoznania oraz jednostkach zwiadowczych. To rozwiązanie zainteresowani kwestionowali jako dyskryminujące żołnierzy byłych WSI w stosunku do żołnierzy innych rodzajów sił zbrojnych. Większość żołnierzy WSI posiadało takie właśnie wykształcenie specjalistyczne, a przywołany przepis w praktyce uniemożliwił im dalszą służbę w wojsku. Skarżący wskazywali także, iż przy likwidacji Wojsk Obrony Powietrznej, czy też Wojsk Ochrony Pogranicza nie wprowadzono regulacji pozwalających na zwalnianie żołnierzy ze służby.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) uprzejmie proszę o poinformowanie Rzecznika Praw Obywatelskich, jak aktualnie wygląda sytuacja prawna i zawodowa żołnierzy byłych WSI, ilu żołnierzy zlikwidowanych WSI przeszło na emeryturę, ilu przebywa w rezerwie kadrowej, a ilu zostało wyznaczone na stanowiska służbowe w jednostkach organizacyjnych sił zbrojnych, SKW, SWW oraz w Ministerstwie Obrony Narodowej.

II. Przechodząc do kolejnego problemu, który powstałego w wyniku wejścia w życie *ustawy - Przepisy wprowadzające*, należy wskazać, iż niektóre przepisy w/w ustawy stały się tzw. „martwymi przepisami”. Chodzi mianowicie o art. 70 ust. 1 i 2 *ustawy - Przepisy wprowadzające*, w myśl którego Komisja Weryfikacyjna składa Marszałkowi Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, za pośrednictwem Sejmowej Komisji do Spraw Służb Specjalnych, w terminie określonym na podstawie art. 63 ust. 8, sprawozdanie ze swojej działalności, zaś po zakończeniu swoich prac podaje do publicznej wiadomości komunikat o wynikach prac. Zakres informacji podlegających upublicznieniu ustanowiony został w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2008 r. w sprawie zakresu informacji o działalności Komisji Weryfikacyjnej powołanej w związku z likwidacją Wojskowych Służb Informacyjnych, podlegających podaniu do publicznej wiadomości (Dz. U. z 2008 r. Nr 86, poz. 526). Pomimo zakończenia prac Komisji Weryfikacyjnej, do publicznej wiadomości - wg wiedzy posiadanej przez Rzecznika - komunikat ten nie został podany. W związku z powyższym uprzejmie proszę o poinformowanie Rzecznika na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), czy komunikat taki został podany do publicznej wiadomości (jeżeli tak, to kiedy i o jakiej treści), ewentualnie czy w tej materii planowane są zmiany

legislacyjne zmierzające do wskazania następcy prawnego zlikwidowanej Komisji Weryfikacyjnej, który zapewni wykonania przepisów ustawy w tym zakresie.

III. Odniesić należy się także do toczących się postępowań sądowych, wywołanych publikacją *Raportu* oraz sposobu, w jaki ustawodawca zamierza wykonać wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 czerwca 2008 r. (sygn. K 51/07).

Osoby, które uważają, iż Raport zawierał nieprawdziwe informacje na temat ich działalności w ramach WSI i uważają że zostały publikacją pokrzywdzone, domagają się sporządzenia uzupełnienia Raportu. Instytucję tę gwarantuje art. 70d *ustawy - Przepisy wprowadzające*. Jeżeli po przekazaniu Raportu przez Przewodniczącego Komisji Weryfikacyjnej Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesowi Rady Ministrów i wiceprezesom Rady Ministrów ujawnią się nowe okoliczności, które powinny zostać objęte Raportem lub wpływają na jego treść, Przewodniczący Komisji Weryfikacyjnej, niezwłocznie po ujawnieniu nowych okoliczności, sporządza odpowiednie uzupełnienie Raportu. Jeżeli nowe okoliczności, które powinny zostać objęte Raportem lub wpływają na jego treść, zostaną ujawnione w toku działalności SKW lub SWW po zakończeniu działalności Komisji Weryfikacyjnej, uzupełnienie Raportu sporządzane jest odpowiednio przez Szefa SKW lub Szefa SWW, niezwłocznie po ujawnieniu nowych okoliczności.

W aktualnym stanie prawnym, w związku ze wskazanym powyżej orzeczeniem Trybunału, nie ma możliwość, aby takie uzupełnienie Raportu zostało sporządzone. W rozpoznawanej sprawie Trybunał Konstytucyjny stwierdził niekonstytucyjność art. 70a ustawy z 9 czerwca 2006 r. w zakresie, w jakim przepis ten pomija określone regulacje dotyczące gwarancji proceduralnych dla osób sprawdzanych w ramach postępowania weryfikacyjnego przed Komisją. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego potwierdza konstytucyjny obowiązek władzy publicznej uzupełnienia ustawy o odpowiednie regulacje. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego „raport Przewodniczącego Komisji Weryfikacyjnej i jego uzupełnienia sporządzone w oparciu o dotychczasowe przepisy, nie zawierające wymaganych gwarancji konstytucyjnych, mogą naruszać prawa osób w nim ujętych. Z tego względu, do czasu uzupełnienia przez ustawodawcę ustawy oraz przeprowadzenia odpowiednich postępowań na podstawie nowych unormowań, organy władzy publicznej powinny wstrzymać się z podawaniem do publicznej wiadomości pełnej wersji uzupełnień raportu Przewodniczącego Komisji Weryfikacyjnej bez uprzedniej anonimizacji danych osób

objętych raportem. Uzupełnienia do raportu mogą zostać podane do publicznej wiadomości bez takiej anonimizacji dopiero po zapewnieniu osobom zainteresowanym odpowiednich gwarancji proceduralnych".

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), uprzejmie proszę o udzielenie informacji Rzecznikowi na temat stanu prac legislacyjnych, mających na celu wykonanie przedmiotowego wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich